

Henrik Ibsen

Fruen fra havet

(1888)

Kunstpedagogisk undervisningsopplegg til skoler

Rogaland Teater høsten 2013

av

Aud Berggraf Sæbø og Anna S. Songe-Møller

Fruen fra havet på Rogaland Teater, høsten 2013

Regissør:	Tatu Hämäläinen
Scenograf, lysdesigner, kostymer og foto:	Chrisander Brun
Komponist:	Franz Edvard Cedrins
Skuespillere:	Cato Skimten Storengen, Nina Ellen Ødegaard, Helga Guren, Ingrid Rusten, Lars F. Johannessen og Glenn André Kaada

Dette undervisningsopplegget er laget for bruk i videregående skole og øverste trinn i ungdomsskolen i forbindelse med oppsetningen på Rogaland Teater. Opplegget består av et forarbeid som er ment å gjennomføres før elevene ser forestillingen på teateret, og et etterarbeid med forslag til oppgaver for å bearbeide inntrykkene fra forestillingen. Forarbeidet er lagt opp slik at elevene blir kjent med rollefigurene og noen utvalgte scener og situasjoner fra skuespillet gjennom praktisk dramafaglig arbeid. Dette for å motivere dem til å se forestillingen og skape en begynnende forståelse for stykkets innhold og tematikk. Vi røper ikke hvordan stykket ender, men håper tvert i mot at forarbeidet skaper en interesse for nettopp å få vite det ved å gå i teateret. Slik vi har planlagt tar forarbeidet ca. 3 skoletimer, men læreren står selvsagt fritt til å bruke den tid og de oppgaver hun/han mener er passende for sine elever.

Etterarbeidet består av noen enkle dramafaglige utforskningsoppgaver og i tillegg et variert utvalg av skriftlige oppgaver hvor elevene kan reflektere over egne opplevelser i forhold til stykkets innhold, sosiale/ historiske samtid og dagens samfunn.

Lykke til!

Vennlig hilsen Aud Berggraf Sæbø og Anna s. Songe-Møller

INNHold - FORARBEID

- 1: Introduksjon og eksposisjon s. 3
 - En motiverende start – LiR som Suzannah
 - En kort introduksjon – om Ibsens forfatterskap
 - LiR som Suzannah fortsetter
 - Fruen fra havet – eksposisjon
- 2: Skulpturoppgave s. 6
- 3: Regi oppgave - Vi blir kjent med rollefigurene s. 8

INNHold – ETTERARBEID

- A. Diskusjon – aktuelle temaer med diskusjon og skriftlige oppgaver. s. 9
- B. Lengsel og valgets kvaler med improvisasjon og skriftlige oppgaver. s. 10
- C. Frihet under ansvar – improvisasjon med diskusjon. s. 10
- D. Ibsens teaterkonvensjoner og RT sin moderniserte oppsetning
 - m/diskusjon og skriftlig oppgave s. 11
 - Vedlegg 1 – 2 – 3 – 4 s. 12

FORARBEID

Oppgave 1: Introduksjon og eksposisjon

Mål:

Å gi en innføring i stykkets persongalleri og deres relasjoner, samt sted og kontekst for handlingen, slik at elevene har tilstrekkelig forhåndskunnskap til å følge med og utvikle forståelse for spillets innhold fra første stund.

Metode: Lærer i rolle og fortelling

En motiverende start

Lærer i rolle (LiR) som Suzannah, kona til Ibsen (eller Sigurd, som voksen sønn til Ibsen).

Rollerekvisitt: Læreren kan bruke en fin blondekrage/eller et blondesjal som symbol på at hun er i rolle og en bok med skuespillet Fruen fra havet (ev et ark med sceneanvisningen til første scene). Læreren kan på forhånd fortelle at de skal få møte Susannah, kona til Henrik Ibsen og at hun har reist gjennom tid og rom for å møte dem fordi hun hørte at den oppsetningen av Fruen fra havet, som Rogaland Teater nå setter opp, blir omtalt som MEGET modernisert/spesiell.

Dersom du er en mannlig lærer kan du være i rolle som Henrik og Susannah sin sønn Sigurd Ibsen. Som rollerekvisitt kan du da ha en vest eller en (strikke)jakke. Innholdet i det du sier justeres i forhold til hvordan Sigurd ville fortalt det under.

Læreren går så inn i rollen som Suzannah ved å snu seg rundt, ta på blondekragen eller sjalet og snur seg tilbake mens hun smilende sier (Lag stikkord av innholdet under og formuler gjerne med dine egne ord):

Jeg er glad, virkelig glad og fornøyd, men jeg er og forundret! Hva er det som skjer i teateret i dag? Ja – ikke misforstå meg, jeg er selvsagt meget godt fornøyd med at Henrik sine teaterstykker fortsatt er populære og spilles så mye og så ofte og ikke minst at Fruen fra havet nå spilles på Rogaland Teater. Men jeg må ærlig og oppriktig innrømme at jeg er forundret og lettere sjokkert over hvordan stykket iscenesettes og spilles. Jeg kom meg inn på en (prøve)forestilling og trodde jo jeg var kommet feil. Jeg kom inn til et stort rom med hvite murvegger, med noen grønne liksom trær stablet opp i det ene hjørne, hele bakveggen var full av lysrør og så sto det flere små vannflasker midt på gulvet. Skulle dette være hagen, doktor Wangels hage? Ja for det er der handlingen i stykket foregår, i doktor Wangels hage. Bare hør, hør hvordan Henrik, min mann, ville ha det (ev fra bok eller ark):

«Doktor Wangels hus med stor overbygget veranda til venstre. Have foran og omkring. Nedenfor verandaen en flaggstang. Til høyre i haven en løvhytte med bord og stoler. Hekkegjerde med en liten inngangsdør i bakgrunnen. Bak gjerde en vei langs stranden. Alle ved veien. Mellom trærne ses fjorden og høye fjellrekker og tinder i det fjerne.»

Jeg satt der og ble bare mer og mer forundret (sjokkert) ettersom skuespillerne kom inn. De kom inn som om de var seg selv og slett ikke i rolle, de var helt alminnelig og dagligdags kledd og de smilte og lo til hverandre, småpratet som om vi, publikum, ikke var der i det hele tatt. Men så, så begynte det. Det ble plutselig mørkt, så lyst og spillet var i gang. Og heldigvis, da kjente jeg stykket igjen – i replikkene og det de snakket om, selv om de hadde kuttet ut mye av teksten. Men det har jeg faktisk hørt om, det var ikke det jeg syntes var merkelig, men det at alle skuespillerne var der på denne merkelige scenen hele tiden, alle seks skuespillerne, selv om de ikke alltid var med i spillet, ja de satt bare stod eller satt rundt omkring og så på når de selv ikke spilte. Helt forunderlig – sånt har ikke jeg sett før, har dere?

Læreren avbryter her ved å legge fra seg boka og ta av sjalet (ev. vesten). Og hvis det trengs, har læreren en kort oppklarende runde om hvem og hva dette var.

En kort introduksjon:

Læreren viser bildet av Henrik Ibsen (PP bilde 1) – og spør: Kjenner dere igjen denne mannen? Hva han er kjent for osv., og får gjennom elevenes svar og egen fortelling fram at:

- Det er Henrik Ibsen, en norsk verdenskjent forfatter (som ble født i Skien i 1828 og døde i Oslo i 1906, 78 år gammel)
- Ibsen skrev 25 skuespill som i tidsrommet 1850 – 1899, det blir i snitt et skuespill annet hvert år.
- Hans aller mest kjente skuespill spilles den dag i dag over hele verden på alle slags språk. De er Peer Gynt, Et dukkehjem, Vildanden, (Brand, Gjengangere, Fruen fra havet og Hedda Gabler).

Læreren forteller/får i gang en dialog med elevene om f.eks. (velg det du vil ha med):

Når levde Ibsen? Hvor mange dramaer skrev han? (25) Når kom det første? (1850) Når det siste? (1899). Han skrev altså 25 dramaer på ca 50 år, hvor mange blir det i snitt hvert år? Om hans historiske periode og om hans samtidsdramaperiode, og hva som kjennetegner hver av dem. Hans mest kjente skuespill hører alle til de vi kaller *samtidsdramaene*, det vil si at de tar opp temaer og konflikter fra tiden Ibsen levde i, fra hans samtid. Hans tidligste verk er kalt historiske spill fordi her hentet ideene fra historien. I alt skrev han 16 samtidsdramaer – 16 dramaer som han trengte ideer, temaer og konfliktsituasjoner til. Hvor fikk Ibsen mon

tro sine ideer i fra? Hvor fikk han ideen(e) til å skrive Fruen fra havet fra? Læreren har en kort samtale med elevene om deres tanker her, før hun går inn i rollen som Susannah igjen.

LiR fortsetter som Suzannah eller Sigurd:

Et brev/brevark trengs til andre delen av lærer i rolle sekvensen. Det kan ev. ligge inni Ibsen boka. (Du kan ev. bare ta kopi av denne sida og legge i en konvolutt.)

Formuler deg som du selv vil ut i fra informasjonen under, snakk dialekten din, da blir det best.

Jeg vet hvor Henrik fikk ideen til Fruen fra havet. Han fikk den fra min mor, Magdalena, det vil si hun var min stemor. Henrik og min stemor Magdalena, ble kjent med hverandre gjennom arbeidet for Det Norske teateret i Bergen. De var venner og fortrolige. Og det hun fortalte Henrik skjedde da Magdalena tok lærerutdannelsen i København. Hun skrev og fortalte om dette til en fortrolig venninne også, og det brevet det har jeg nå. Her skriver hun om en ungdomskjæreste hun møtte da hun studerte til lærer i København: **«Jeg traf en ung Mann, en vild, ejendommelig Skikkelse, en Naturkraft. ..og for hans dæmoniske Villie måtte jeg bøje meg i Støvet. Han kunne taget meg over i et sterkt Kjærlighetsliv – det troer jeg endnu paa. Han slapp meg ut av sin Hånd, han ergrede sig maaske senere over det....»** Ja det var jammen godt for meg, for først ble hun, altså Magdalena vår huslærer og året etter gifta hun seg med far min og blei stemor te meg og mine søsken. Ja – jeg ble etter hvert svært glad i henne, men det var jo litt vanskelig i begynnelsen – det er jo ikke bare, bare plutselig å få ei stemor. Men hør hva hun skriver videre: **«Den Kjærlighet som mitt Vesen rummede, den kunne han have løftet op til Blomstring og Frukt. Saa har jeg gått omkring med Lengselen og Savnet, grepet snart høyt, snart lavt, grepet en Skygge bestandig»**. Du snakker meg om – gikk hun og tenkte og lengtet etter gammelkjæresten mens hun var gift med min far, med presten Thoresen?

Men jeg må jo og fortelle at Henrik og jeg vi hadde en felles interesse av fenomener og ting i grenselandet mellom psykologi og spiritisme. Det er jo utrolig spennende alt dette nye som det skrives om, en kan jo lure på om det er sant alt i hop. Jo, Henrik hadde møtt ei dame i Tyskland, skriver han, mens Sigurd og jeg var hjemme i Norge. *«Hun har denne evne, ved berøring av et annet individ at få dette til at utføre hvad hun vil Og hun har utført de mest utrolige eksperimenter.»* Dette syntes Henrik og jeg var spennende – kan en virkelig hypnotisere folk til å gjøre hva en vil?

Ja, det var en spennende tid Henrik og jeg levde, i siste halvdel av attenhundretallet. Har dere hørt om Darwins siste verk og hans evolusjonsteori? Vi kommer fra vann, fra havet, og har utviklet oss fra livet i havet til de menneskene vi er i dag. Er vi ikke skapt av Gud da, slik bibelen og faren min, og han va jo prest og visste hva han snakket om, lærte meg? Vi har noen riktig interessante diskusjoner Henrik og jeg om dette – det er sikkert.

Ideene til fruene fra havet fikk altså Henrik fra min stemor, fra spiritisme og fra Darwin.

Læreren avbryter spillet og går ut av rolle her. Eventuelt en kort samtale hvor læreren spør elevene summerer kort opp sammen med elevene hvilke ideer og tanker som det kom fram inspirerte Ibsen her.

FRUEN FRA HAVET – EKSPOSISJON

Læreren forteller og viser samtidig PP bildene der de passer inn i presentasjonen.

Handlingen foregår i en fjord i liten by på nordvestkysten av Norge (PP bilde 3). Her bor Doktor Wangel (bilde 4) med sine to døtre fra sitt første ekteskap, Bolette (PP bilde 5) og Hilde (PP bilde 6). Etter at deres mor og Wangels første kone døde, gifter han seg med Ellida (PP bilde 7) Ellida er datter av en fyrvokter og vokser opp ved fyret i havgapet, antakelig nokså isolert. Ellida og Wangel får en gutt sammen, men han dør som spebarn. Etter det har de ikke hatt noe ekteskapelig samliv, dvs. seksuelt samliv, og doktoren er bekymret for Ellidas mentale og psykiske helse. Han har derfor invitert Arnholm (PP bilde 8) på besøk. Arnholm var Bolletes tidligere huslærer og kjenner Ellida fra tiden da hun bodde på fyret i havgapet. Lyngstrand, en annen venn av familien er også på besøk. Han har tidligere reist til sjøs, men er blitt lungesyk og forteller at nå vil han bli kunstner og lage skulpturer.

PP (bilde 9) I stykket hører vi om ellers om turistskip, sjømann, lengsel, om å velge og den fremmede. Instruktøren sier på RT sin hjemmeside at stykket handler om «drømmen om det livet man aldri våget å leve».

2. SKULPTUR oppgave.

Mål:

- å få informasjon om den Fremmede
- å lære noe om å fortelle en historie ved bruk av billedteater

Metode: - tekststudium og bilde teater

Læreren forteller:

Hans Lyngstrand har en drøm om å bli billedhugger og kunne modellere i leire. Han vil lage et stort verk som består av en gruppe mennesker.

Det som har inspirert Hans Lyngstrand til å ville lage dette kunstverket er noe som hendte da han jobbet ombord på en båt som forliste i Den engelske kanalen. Han forteller at da de skulle seile hjem fra utlandet, var det påmønstring i havnen og en ny båtsmann kom da om bord.

Denne nye båtsmannen fikk låne en bunke med gamle aviser av kapteinen, og han leste dem støtt og stadig. Fordi han ville lære seg norsk, sa han.

Elevene leser (vedlegg 1):

Så var det en kveld det var storm, og alle mann var på dekk. Bortsett fra båtsmannen og meg. Han hadde forstuet foten og kunne ikke trø på den. Jeg var litt dårlig og lå til køys. Så satt han der i lugaren og leste i de gamle avisene igjen – . Plutselig hører jeg et brøl fra ham. Han var kritt-hvit i fjeset og «krønsjet» avisen sammen og rev den i småbiter. Men det gjorde han ganske stille, så stille...

Så kommer dette underlige som jeg aldri kommer til å glemme: Han sa, liksom til seg selv: Giftet seg. Men en annen. Mens jeg var borte. Men min er hun, og min skal hun bli. Og meg skal hun følge, om jeg så skal komme hjem og hente henne som en druknet mann fra svarte sjøen. Og tenk, -- det sa han på riktig bra norsk. Han må ha hatt et ganske godt språkøre, den fyren. Og det sa han med en sånn kraft at jeg syntes han måtte være mann for å gjøre det også.

LYNGSTRAND: Å, han er visstnok ikke mer i live, for vi forliste jo i kanalen kort tid etterpå. Jeg var kommet med i storbåten med kapteinen og fem andre. Styrmannen og den nye båtsmannen gikk i hekkjollen.

ELLIDA: Og ingen har hørt fra dem siden

LYNGSTRAND: Nei, ikke ett ord. Det var det som ga meg ideen om å lage et kunstverk av det. Den troløse sjømannskonen ser jeg så levende for meg. Og så hevneren, som er druknet, og som allikevel kommer hjem fra sjøen. Jeg kan se dem begge to så tydelig.

Læreren forteller:

Denne mannen blir omtalt i dramaet som den FREMMEDE. Vi ser eller møter han aldri, hans replikker er lagt til de andre rollefigurene i spillet (eller kuttet). Han er kun til stede som en fantasi-forestilling, i ordene og i det som sies.

Oppgave:

Elevene får utdelt teksten og arbeider sammen tre og tre. Først leser dere gjennom teksten. Tenk dere så at dere er billedhuggere som blir inspirert av denne hendelsen og vil lage tre skulpturer. Lag disse tre skulpturer/tablåbilder A-B-C som fryses. Finn replikker fra teksten eller lag replikker som kan forsterke skulpturen/tablåbildet. Husk å bruke de ulike plan.

Dere kan gjerne lage en serie av skulpturer som bygger på

TRAGEDIENS tradisjon: A: lykke, B: noe dramatisk skjer, C: ulykke
eller

KOMEDIENS tradisjon: A: ulykke, B: noe dramatisk skjer, C: lykke

Visning:

De tre skulpturene kan vises med eller uten musikk, med eller uten tekst.

Ved visning fryses første skulptur A, elevene sier sine replikker/tanker. Deretter kan gruppen telle rolig inni seg til fem, så beveger de seg langsomt til neste skulptur B, fryser denne og sier sine replikker/tanker. Teller rolig til fem inni seg, for så å bevege seg langsomt til den siste skulptur C og sier de replikkene/tankene som hører til.

Refleksjon:

Hvilke valg ble gjort? Var det mange liker skulpturer blant gruppene?

Var det noen situasjoner som flere brukte? Var det noen kun en gruppe brukte?

REGI oppgave.

Mål: - å lære noe om regiarbeid, undertekst og arrangement

Metode: - tekststudium, bildeteater og improvisasjon

Regi del: Elevene sitter sammen i grupper på seks. De får utdelt tre utdrag fra teksten som de leser igjennom hver for seg; vedlegg 2, 3 og 4. Gruppen diskuterer tekstene og prøver å finne ut hvilke relasjoner rollefigurene har til hverandre. Gruppemedlemmene går sammen to og to og fordeler tekstene og rollene seg i mellom, dvs. en rollefigur til hver. Hvert par tar utgangspunkt i de to første replikkene i sin tekst og lager et frysbylde som forteller noe om relasjonen mellom rollefigurene. Husk å ta i bruk plan, avstand, kroppsholdninger og mimikk. Gruppen lager til sammen tre frysbylde. Evt. Visning av alle tre rolleparene i gruppen stilt opp samtidig.

1. frysbylde: ELLIDA og WANGEL
2. frysbylde: BOLETTE og ARNHOLM
3. frysbylde: HILDE og LYNGSTRAND

I Rogaland Teater sin oppsetning er alle seks skuespillerne på scenen hele tiden. De går ut og inn av ulike rom på scenen: a) personlig rom, b) rolle rom. I tillegg bygger de scenebilder med «liksom trærne/plantene», dette kaller instruktøren det c) poetisk rom.

Eleven arbeider videre sammen to og to i den samme gruppen på seks. De leser nå teksten høyt sammen. Deretter utforsker de teksten ved å spille igjennom teksten med ulike undertekster, ulike arrangementer og ulike status. De kan variere tempo, bruk av rom, plan, bevegelse og følelsesimpulser.

Hvert par velger den regiløsningen de likte best til visning.

Visning:

Hver 6-er gruppe viser samlet som følger:

Hele gruppen går ut på golvet og lager tre frysbilder. Bildene holdes en liten stund, dette kan læreren styre ved bruk av musikk, **da er de i rollerommet**. To par går så til sides i rolle og blir publikum: det vil si til et **personlig rom**, mens 1. frysbilde: ELLIDA og WANGEL, begynner å leve dvs. de spiller sin scene og er i **rollerommet**. Når de så er ferdig går de til siden (**til personlig rom**) og så kommer neste par BOLETTE og ARNHOLM ut på golvet og lager sitt frysbilde som også begynner å leve og spiller sin scene **i rollerommet**. Så går de til side og blir publikum (**personlig rom**) og til slutt siste par HILDE og LYGSTRAND, 3. frysbilde som spiller sin scene (**rollerom**). Avslutning med alle 6 i det personlige rom.

Mellom scenene kan det ligge musikk. Alle gruppene viser sine løsninger.

Refleksjon og diskusjon:

Likheter og ulikheter mellom gruppene.
Hva skjer mellom de ulike parene?

ETTERARBEID

Det minste en bør ta seg tid til er en samtale og refleksjon omkring elevenes opplevelser og tanker i forbindelse med teaterbesøket.

A. Diskusjon – aktuelle temaer

1. Først om opplevelsene – hva eller hvilken situasjon husker du best fra teaterstykket?
2. Ellida har valget mellom å bli hos sin mann eller følge med den fremmede. Hva synes du hun skal velge/hva tror du Ellida velger? – kort diskusjon.
3. Bolette sier tilslutt at det kanskje ikke er så umulig for henne å gifte seg med Arnholm. Hvorfor tror du hun ender med å si det, når hun i starten sa så tydelig nei? – kort diskusjon.
4. Hva tror du Hilde mener med at hun synes det høres spennende ut å bli sort brud?
5. Hva synes du om Lyngstrand som vil at Bolette skal gå hjemme i Norge og tenke på han når han er i Paris som kunstner?
6. Hvordan oppfatter og tolker du Lyngstrand sin replikk: «Jeg tror at samliv må være som et underverk. At kvinnen blir mer og mer lik mannen sin.»
7. Hvordan forsto du det da Ellida snakket om «det grufulle»? Hva er det grufulle?

B. Lengselen og valgets kvaler – improvisasjon, to og to (A og B)

1. A mener Ellida burde følge med Sjømannen og forlate sin mann, mens B mener Ellida bør si nei til sjømannen og bli hos sin mann.

Refleksjon to og to / så felles: Hva er det beste argumentet fra hver av sidene?

2. B mener Bolette burde si nei til Arnholt sitt tilbud om å bli hans kone, mens B mener Bolette gjør rett i å si JA til Arnholt og bli hans kone.

Refleksjon to og to, så felles: Hva er det beste argumentet fra hver av sidene?

3. Skriftlig refleksjonsoppgave:

I Ibsens original blir Ellida hos sin mann. Skriv Ellidas dagboknotat ett år etter at hun sa nei til sjømannen. Hva tenker hun om valget sitt og hvordan har hun det?

I Ibsens original sier Bolette JA til Arnholt. Skriv hennes dagboknotat ett år etter at hun sa ja til å gifte seg med Arnholt. Hva tenker hun, hva gjorde hun og hvordan har hun det?

C FRIHET UNDER ANSVAR – improvisasjon to og to

Frihet under ansvar er Ibsen og instruktørens hovedtema i denne oppsetningen. Hva innebærer det – hva betyr det?

Noen innspill til diskusjonen:

Først når en har frihet til å velge kan en virkelig velge helt fritt (Ellida/Ibsen).

Ibsens tanker om frihetens natur i Fruen fra havet er at den, liksom en atombombe, bare er til å leve med når den aldri blir brukt. (Ferguson, R. 1996. Henrik Ibsen, s. 352. Cappelen.)

Mennesket, og kanskje særlig ungdommen, har store problemer med å forholde seg til alle valgene det kan ta i dag. Alle valgmulighetene gjør en redd for å velge feil og det å stå til ansvar for sine valg kan oppleves truende. Mange velger derfor en «tilgjort» likegyldig holdning og lar andre velge for seg i stedet. (Filosofen Thomas Ziehe, 2004)

Improvisasjon to og to:

A argumenterer for full frihet i et forhold og B argumenterer imot. Bytt partner og holdning og gjenta improvisasjonen.

Refleksjon to og to, så felles: Hva er det beste argumentet fra hver av sidene?

D. Rogaland Teater sin oppsetning av Fruen fra havet – en modernisert Ibsen.

Rogaland Teater sin oppsetning er en meget modernisert utgave, hvor manus er sterkt kuttet og omarbeidet. I denne moderniseringen/aktualiseringen er følgende modernisert:

- **Det borgerlige samtidsmiljøet:** Alle Ibsens samtidsdramaer var lagt til et borgerlig familiemiljø, fordi dette var hans publikum – det var de som leste og gikk i teateret og som skulle «kjenne seg igjen» i hans temaer og dilemmaer. All handling i Fruen fra havet foregår utendørs, og Ibsens originale sceniske anvisninger viser til et noe herskabelig hus med en stor hage (flaggstang, terrasse utenfor stuen, løvhytte, knatten, avsidesliggende sted i hagen med fiskedam osv.)

Rogaland Teater har lagt handlingen til det som kunne være en vanlig familie i «dagens» Norge og et mer «symbolsk» hagemiljø. Rollene er dagligdagse og jevnbyrdige.

- **Det høytidelige omstendelige språket:** Det var en helt vanlig konvensjon på Ibsens tid, det var slik man snakket i borgerlige kretser.

Rogaland Teater lar personene snakke sin egen dialekt og kutter ned til et meget vanlig hverdagspråk. Rollen de spiller ligger nær og like over den personen de egentlig er.

Skriftlig refleksjonsoppgave:

Les først hva Rogaland Teater sier om oppsetningen i programmet til forestillingen og gjerne ulike avisannonser av forestillingen, før du svarer på følgende:

Hvilke grunner kan Rogaland Teater/ instruktøren ha for å modernisere Fruen fra havet ved flytte stykkets handling fra et typisk 1880-talls borgerlig miljø til vår samtid og å modernisere og forandre på replikkene slik vi ville sagt ting i dag?

Litteratur:

Henrik Ibsen: Fruen fra havet. Manus (2013). Språklig bearbeidet av Tatü Hämäläinen, Michael Evans og ensemblet.

Ibsen, Henrik (1991). Samlede verker -2. Fruen fra havet, s.246-287. Oslo: Bokklubben.

Morken Andersen, Merete (1995). Ibsen håndboken. Oslo: Gyldendal.

Ferguson, Robert (1996). Henrik Ibsen Mellom evne og higen. Oslo: Cappelen.

NRK. Ibsens kvinner. Fruen fra havet. Tilgjengelig på NRK nett-TV. (30 min.)

VEDLEGG 1: SKULPTUROPPGAVEN

Så var det en kveld det var storm, og alle mann var på dekk. Bortsett fra båtsmannen og meg. Han hadde forstuet foten og kunne ikke trø på den. Jeg var litt dårlig og lå til køys. Så satt han der i lugaren og leste i de gamle avisene igjen – . Plutselig hører jeg et brøl fra ham. Han var kritt-hvit i fjeset og «krønsjet» avisen sammen og rev den i småbiter. Men det gjorde han ganske stille, så stille...

Så kommer dette underlige som jeg aldri kommer til å glemme: Han sa, liksom til seg selv: Giftet seg. Men en annen. Mens jeg var borte. Men min er hun, og min skal hun bli. Og meg skal hun følge, om jeg så skal komme hjem og hente henne som en druknet mann fra svarte sjøen. Og tenk, -- det sa han på riktig bra norsk. Han må ha hatt et ganske godt språkkøre, den fyren. Og det sa han med en sånn kraft at jeg syntes han måtte være mann for å gjøre det også.

LYNGSTRAND: Å, han er visstnok ikke mer i live, for vi forliste jo i kanalen kort tid etterpå. Jeg var kommet med i storbåten med kapteinen og fem andre. Styrmannen og den nye båtsmannen gikk i hekkjollen.

ELLIDA: Og ingen har hørt fra dem siden

LYNGSTRAND: Nei, ikke ett ord. Det var det som ga meg ideen om å lage et kunstverk av det. Den troløse sjømannskonen ser jeg så levende for meg. Og så hevneren, som er druknet, og som allikevel kommer hjem fra sjøen. Jeg kan se dem begge to så tydelig.

VEDLEGG 2: ROLLEPAR OPPGAVEN - ELLIDA og WANGEL

ELLIDA: Det nytter ikke at vi to går her og lyver for oss selv.

WANGEL: Er det det vi gjør?

ELLIDA: Ja, vi lyver. Eller, vi skjuler sannheten. For sannheten er at du kom ut til oss og...og kjøpte meg. Det er ikke noe annet navn for det! Du orket ikke være alene lenger. Du så deg om etter en ny kone –

WANGEL: Og etter en ny mor for barna, Ellida.

ELLIDA: Kanskje det også, ja. Men du visste ingenting om jeg ville duge til det. Du hadde jo bare sett meg og snakket med meg noen få ganger. Så fikk du lyst på meg og...

WANGEL: Ja vel, kall det hva du vil. Jeg spurte deg ærlig og oppriktig om du ville dele med meg og barna det lille jeg kunne kalle mitt. Har altså de fem, seks årene vi har levd sammen vært så ille for deg?

ELLIDA: Nei. Men jeg kom ikke inn i hjemmet ditt frivillig.

WANGEL: Ikke – frivillig!

ELLIDA: Nei.

WANGEL: Åh, det som skjedde i går.

ELLIDA: Ja. At han kom tilbake, det er derfor jeg ser alt så klart nå.

WANGEL: Hva ser du?

ELLIDA: Jeg ser at det livet vi to lever med hverandre, at det er i grunnen ikke et ekteskap.

WANGEL: Der sa du et sant ord. Det livet vi lever *nå*, er faen ikke noe ekteskap.

ELLIDA: Ikke før heller. Ikke fra starten. Men med den første; - *det* kunne ha blitt et helt og rent ekteskap.

VEDLEGG 3: ROLLEPAR OPPGAVEN - BOLETTE og ARNHOLM

- ARNHOLM:** Det er kanskje ikke så lenge til du kan komme deg ut selv også.
- BOLETTE:** Hæ! Har du snakket med pappa om det ?
- ARNHOLM:** Jeg har det.
- BOLETTE:** Hva sa han da?!
- ARNHOLM:** Hm, - faren din har jo vært ganske opptatt med andre ting i disse dagene
- BOLETTE:** Ja, ja, det er jo det jeg sa.
- ARNHOLM:** Men så mye forsto jeg, at du kan ikke gjøre regning med noen hjelp fra ham.
- BOLETTE:** Ikke - !
- ARNHOLM:** Slik det er nå, er det helt umulig. Han la ut ganske detaljert om forholdene.
- BOLETTE:** Og så har du hatt hjerte til å stå her og lyve til meg.
- ARNHOLM:** Men det har jeg ikke gjort.
- BOLETTE:** Jo.
- ARNHOLM:** Dette har jeg sagt hele tiden – at det kommer helt an på deg om du kommer ut eller ikke.
- BOLETTE:** Kommer an på meg? Hvordan da?
- ARNHOLM:** Om du skal få komme deg ut i verden. Studere. Ta del i alt det som du går her hjemme og tørster etter. Få et bedre liv, Bolette. Det kommer helt an på deg selv.
- BOLETTE:** Å, du store gud -! Men det er ikke mulig, skjønner du? Når pappa ikke vil eller kan, så -.
- ARNHOLM:** Nei nei nei nei. Kunne du ikke tenke deg å ta imot hjelp fra din gam – din tidligere lærer?
- BOLETTE:** Av hvem? Av deg?
- ARNHOLM:** Ja. Av meg. Med all mulig støtte. Det kan du stole på. Få komme ut, - se verden, - studere! Alt det kan bli til virkelighet for deg. Hvis du bare vil.
- BOLETTE:** At du skal hjelpe meg? Men – *kan* jeg ta imot det fra deg, da?
- ARNHOLM:** Av meg kan du ta imot hva det måtte være. Det trenger du ikke være bekymret for, Bolette. Men nå må du være helt oppriktig – er det noe...noe som binder deg her?

VEDLEGG 4: ROLLEPAR OPPGAVEN - HILDE og LYNGSTRAND

LYNGSTRAND: Du er ganske smart, du. Når jeg kommer tilbake, da vil du være omtrent samme alder som Bolette er nå. Kanskje blir du nokså lik henne. Kanskje er du blitt liksom både deg selv og henne – i én gestalt, som vi sier.

HILDE: Ønsker du deg det?

LYNGSTRAND: Jeg vet ikke. Jo, jeg tror det. Men nå – i denne sommeren – ønsker jeg at du skal bare være deg selv – akkurat som du er nå.

HILDE: Liker du meg best sånn?

LYNGSTRAND: Ja. Jeg liker deg ganske godt som du er.

HILDE: Men, si meg, du som er kunstner, - hva synes du om at jeg alltid går i lyse sommerklær?

LYNGSTRAND: Det synes jeg er fint.

HILDE: Synes du de lyse fargene kler meg?

LYNGSTRAND: Ja, de kler deg ganske godt, synes jeg.

HILDE: Men – som kunstner – hvordan tror du jeg ville se ut i sort?

LYNGSTRAND: I sort?

HILDE: Ja, helt i sort. Tror du jeg ville ta meg godt ut i det?

LYNGSTRAND: Sort passer jo ikke så godt om sommeren. Men forresten ville du ta deg ganske godt ut i sort også.

HILDE: I sort helt opp til halsen. – Sorte blonder omkring, sorte hansker, og et langt sort slør bakover.

HILDE: En ung, sørgende brud.

LYNGSTRAND: Men du kan vel ikke ønske å gå i sort?

HILDE: Vet ikke. Men jeg synes det er spennende.

LYNGSTRAND: Spennende?

HILDE: Spennende å tenke på, ja.